

รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖
โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร
บ้านแม่สะปึ่งเหนือ ม.๓ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ดำเนินการโดย
สถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๖
กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

โครงการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพื้นที่เสี่ยงภัยทางการเกษตร บ้านแม่สะปึ่งเหนือ ม.๓ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย

๑. หลักการและเหตุผล

ภาคการผลิตของไทยโดยเฉพาะภาคเกษตรกรรม มีความอ่อนไหวต่อสภาพ ดิน ฟ้า อากาศ และสภาพ ภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง (Climate Change) เนื่องจากมีน้ำเป็นปัจจัยหลักในการผลิต เมื่อปริมาณน้ำไม่สมดุลกับ ความต้องการจึงส่งผลกระทบต่อผลผลิตต่างๆ มากมาย เช่น ภัยแล้ง ทำให้พืชขาดน้ำ แห้งตาย ปศุสัตว์ขาดน้ำและอาหาร เช่นเดียวกับอุทกภัย ซึ่งส่งผลทำให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย ปศุสัตว์ล้มตาย และอาจเกิดโรคระบาด เช่นกัน ผลของภัยพิบัติทำให้เกษตรกรขาดรายได้และมีหนี้สิน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อเงินค่าทางการ เกษตรขาดแคลน มีราคาแพงนอกจากภัยพิบัติจะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมแล้ว การทำการเกษตรโดยไม่ คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำลายสมดุลของระบบนิเวศ ก็เป็นสาเหตุทำให้ความเสี่ยงจากภัยพิบัติมีเพิ่ม มากขึ้น โดยสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งในการเกิดภัยพิบัติทางการเกษตร นอกจากคุณลักษณะทางกายภาพของพื้นที่แล้ว ยังมี ปัจจัยอื่นที่มีส่วนช่วยให้เกิดปัญหาพิบัติทางการเกษตร คือ การตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อทำเป็นพื้นที่ ทำกินในการปลูกพืชเศรษฐกิจของประชาชน รวมทั้งปัญหาชะล้างพังทลายของหน้าดิน (Soil Erosion) อันเกิดจาก การทำการเกษตรแบบเข้มข้นและไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อภัยพิบัติทาง การเกษตร และน้ำป่าไหลหลาก เนื่องจากไม่มีพืชปกคลุมดินและใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม โดยเฉพาะบริเวณ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง อันเป็นปัญหาซ้ำซ้อนที่ทำให้เกิดความเสียหายและความเสื่อมโทรมของที่ดิน (Land Degradation) รวมถึงส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจแก่ชุมชนในพื้นที่นั้นด้วย

กรมป่าไม้ซึ่งมีภารกิจหลักในการป้องกันรักษาป่าไม้ จึงได้ร่วมบูรณาการกันกับกรมพัฒนาที่ดินซึ่งมีภารกิจ หลักในการดำเนินการเรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำได้เตรียมจัดทำแผนงานพร้อมกรอบงบประมาณเพื่อดำเนินงาน จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่ยวมฝั่งซ้าย ท้องที่ ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยกำหนดขอบเขตพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดดินถล่มและสูญเสียหน้าดิน ซึ่งครอบคลุมที่ดินทำกินของ เกษตรกรในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดการชะล้างพังทลายของหน้าดินพร้อมทั้งให้ ความรู้ด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำการทำการเกษตรในพื้นที่เสี่ยงภัยพิบัติทางการเกษตร เพื่อให้เกิดความสมดุลของ การอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนกับป่าได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการมีส่วนร่วมในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ ป่าไม้ และช่วยฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีกด้วย

๒. วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรดินและป่าไม้ ให้มีความอุดมสมบูรณ์
- ๒) เพื่อบริหารจัดการรักษาแหล่งต้นน้ำ ให้คงความอุดมสมบูรณ์เพื่อการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน
- ๓) เพื่อช่วยป้องกันการกัดเซาะและพัดพาหน้าดินและลดการลาดชันของพื้นที่สูง
- ๔) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

๙. ผลลัพธ์ (outcome)

๑) สามารถป้องกันการชะล้างพังทลายของดินได้ จากการคำนวณโดยสมการสูญเสียดินสากล (Universal Soil equation: USLE) อยู่ที่ ๑๐-๑๕ ตันต่อปีต่อไร่ จากพื้นที่ทำระบบอนุรักษ์ ๑๘๐ ไร่

๒) สามารถปรับปรุงคุณภาพดินจากพื้นที่เดิมหลังจากก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยการวิเคราะห์ดินจากชุดตรวจสอบดินภาคสนาม (LDD Test Kit) และชุด LDD pH Test Kit พบว่าระดับ

N ก่อนการปรับปรุงบำรุงดินอยู่ในระดับ ต่ำมาก หลังการปรับปรุงดินอยู่ในระดับ ต่ำ

P ก่อนการปรับปรุงบำรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการปรับปรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง

K ก่อนการปรับปรุงบำรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการปรับปรุงดินอยู่ในระดับ ปานกลาง

๑๐. ผลกระทบ (impact)

๑) การก่อสร้างระบบอนุรักษ์สามารถยับยั้งการชะล้างพังทลายของดินได้ แต่มีบางจุดที่เกิดการขุดมีสูญเสียหน้าดินจำเป็นต้องฟื้นฟูสภาพดินอย่างเร่งด่วน

๒) ทำให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้ง่ายขึ้น

๑๑. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑๑.๑ เสิ้งปริมาณ :

สามารถก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยจัดทำคูเบนน้ำสี่เหลี่ยมคางหมู (โดยใช้แรงงานคน) ความยาวไม่น้อยกว่า ๐.๐๘๓ กิโลเมตร และจัดทำขั้นบันไดดินแบบไม่ต่อเนื่อง (โดยใช้แรงงานคน) ความยาวไม่น้อยกว่า ๕.๒๔ กิโลเมตร ภายในวงรอบโครงการ ๑๘๐ ไร่

๑๑.๒ เสิ้งคุณภาพ :

เกษตรกรที่รับผลประโยชน์มีความตระหนักถึงการชะล้างพังทลายของดิน มีความต้องการในการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และพร้อมจะบำรุงรักษาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

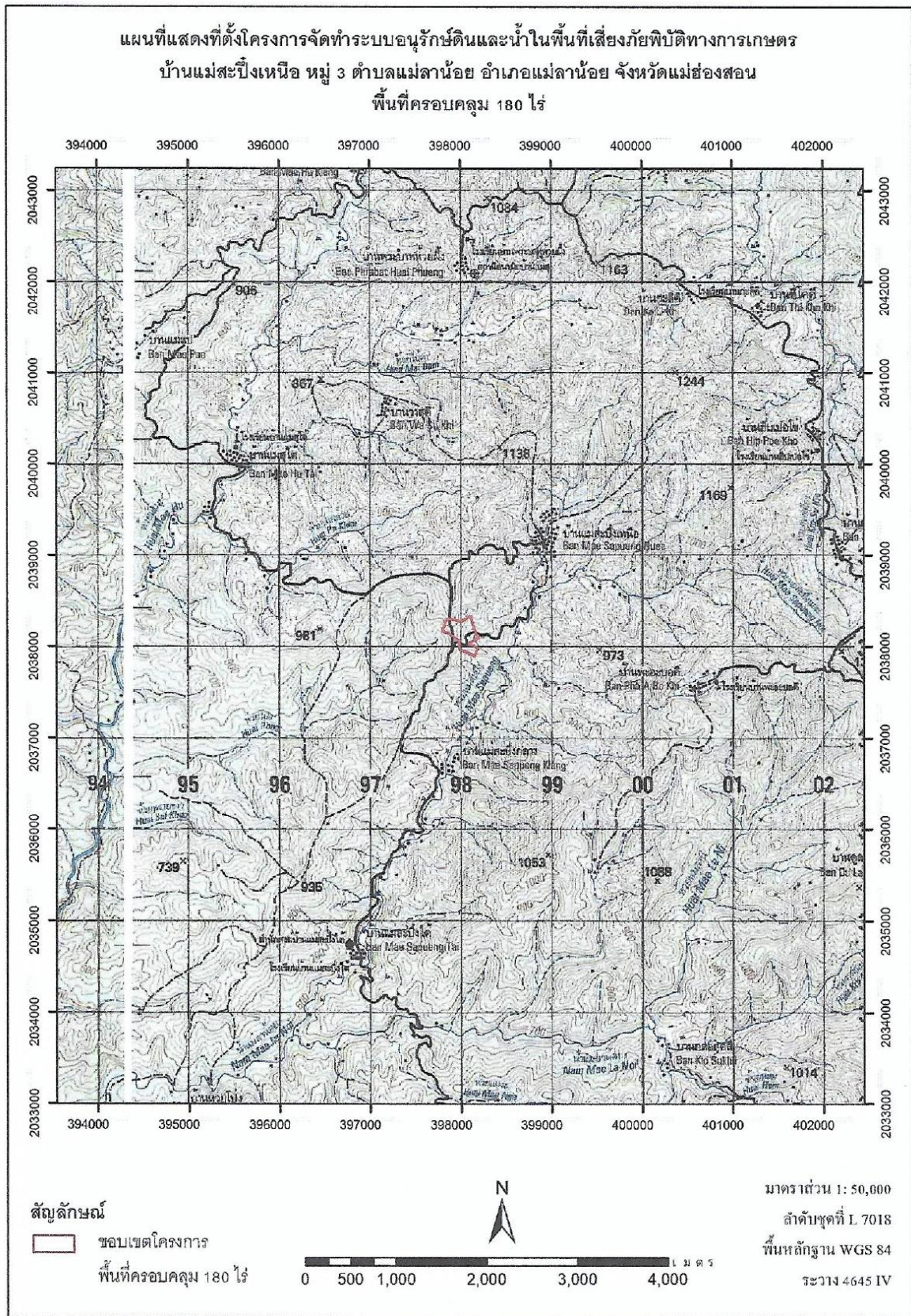
๑๒. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑) สามารถลดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินในพื้นที่ได้ และช่วยฟื้นฟูความสมบูรณ์ของดิน

๒) มีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สามารถช่วยฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ในพื้นที่โครงการฯ และเป็นแบบอย่างด้านการจัดการระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่พื้นที่ใกล้เคียง โดยสามารถนำไปดำเนินการขยายผลต่อไปได้

๓) สามารถแก้ไขบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรจากเหตุภัยแล้ง ในเขตพื้นที่ตามโครงการ

๑๓. แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่โครงการ

๑๔. รายละเอียดผลการดำเนินงาน

กิจกรรมสำรวจออกแบบล่วงหน้า

พื้นที่ดำเนินงาน พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน...๑๘๐ ไร่

- ๑) บ้านแม่สะปึ่งเหนือ หมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จำนวนพื้นที่ ๑๘๐ ไร่
พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน UTM X.๓๙๘๐๑๑ Y.๒๐๓๘๑๖๑

กิจกรรม จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

พื้นที่ดำเนินงาน พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน...๑๘๐ ไร่

- ๑) บ้านแม่สะปึ่งเหนือ หมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จำนวนพื้นที่ ๑๘๐ ไร่
พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน UTM X.๓๙๘๐๑๑ Y.๒๐๓๘๑๖๑

- ๒) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ...๒๗ ราย

รายชื่อเกษตรกร

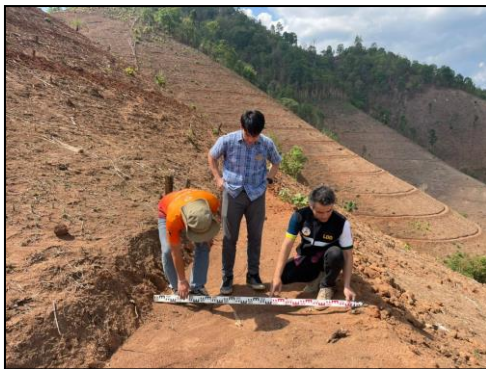
๒.๑ นายวุฒินันท์ จินดาภักธา	๒.๑๖ นางโตโต ล้ายองโชติรวี
๒.๒ นางยุพิน วีระโรจนวิธา	๒.๑๗ นางหน่อชุก เกจรัสเรืองรอง
๒.๓ นางพฤษภา วิทยาประสานกิจ	๒.๑๘ นางอรนุช สิริเมธีตระกูล
๒.๔ นางอิพะ นาทิพิทักษ์ไพโร	๒.๑๙ นายอุลา เกจรัสเรืองรอง
๒.๕ นางหน่อมือเจ๊ะ สว่างธานี	๒.๒๐ นางสุลอย ขวลิตแดนไพโร
๒.๖ นางปาริฉัตร เจริญมณีกุล	๒.๒๑ นายเสวาท เจริญสุรพคุณ
๒.๗ นายฉัฐพล แก้วตา	๒.๒๒ นายพะทีพอ สิริเมธีตระกูล
๒.๘ นายทวีชัย วงษ์ทวีสุข	๒.๒๓ นายวิบูล พฤษภาพนาวลัย
๒.๙ นายเกษม ไพศาลนพคุณ	๒.๒๔ นายทรงณรงค์ โอฬารธนกิจ

- ๒.๑๐ นายยุทธชัย ไพรัชจี.....๒.๒๕ นางทองสุข ปิยะเมธากุล
 ๒.๑๑ นายโอภาส ไพศาลนพคุณ.....๒.๒๖ นางหน่อค้อยลิ หวังไพโรจน์ริณู
 ๒.๑๒ นายโกเมนทร์ กิตติวงค์นุรักษ์.....๒.๒๗ นายสิทธิโชค บรมสุขพนาคร
 ๒.๑๓ นางสาวมณี นาทิพิทักษ์ไพโร
 ๒.๑๔ นายดวงเดือน เจริญสรรพคุณ
 ๒.๑๕ นายหาญ ขวาลกิจไพบูลย์

๓) ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน (เชิงคุณภาพ) เกษตรกรผู้ได้รับประโยชน์จากการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน ๒๗ ราย

ดำเนินงานจัดทำงานระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

ติดตั้งป้ายและคณะกรรมการตรวจรับงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมปลูกหญ้าแฝก

พื้นที่ดำเนินงาน พื้นที่โครงการ พื้นที่ขยายผลโครงการ จำนวน...๑๘๐...ไร่

๑) บ้านแม่สะปึ่งเหนือ หมู่ที่ ๓ ตำบลแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จำนวนพื้นที่ ๑๘๐ ไร่
.....พิกัดขอบเขตพื้นที่ดำเนินงาน UTM X ๓๙๘๐๑๑ Y ๒๐๓๘๑๖๑

๒) จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ ๒๗ ราย

รายชื่อเกษตรกร

๒.๑ นายวุฒินันท์ จินดาภักธา	๒.๑๖ นางโตโต ล้ายองโชติทวี
๒.๒ นางยุพิน วีระโรจนวิธา	๒.๑๗ นางหน่อชุกะ จรัสเรืองรอง
๒.๓ นางพุกษา วิทยาประสานกิจ	๒.๑๘ นางอรนุช สิริเมธีตระกูล
๒.๔ นางอิพะ นาทีพิทักษ์ไพโร	๒.๑๙ นายอุลา จรัสเรืองรอง
๒.๕ นางหน่อมือเจ๊ะ สว่างธานี	๒.๒๐ นางสุลอย ขวลิตแดนไพโร
๒.๖ นางปาริฉัตร เจริญมณีกุล	๒.๒๑ นายเสก้า เจริญสรรพคุณ
๒.๗ นายณัฐพล แก้วตา	๒.๒๒ นายพะทีพอ สิริเมธีตระกูล
๒.๘ นายทวีชัย วงษ์ทวีสุข	๒.๒๓ นายวิฑูล พุกษาพนาวัลย์
๒.๙ นายเกษม ไผ่ศาลนพคุณ	๒.๒๔ นายทรงณรงค์ โอฬารธนกิจ
๒.๑๐ นายยุทธชัย ไพโรขจี	๒.๒๕ นางทองสุข ปิยะเมธากุล
๒.๑๑ นายโอภาส ไผ่ศาลนพคุณ	๒.๒๖ นางหน่อค้อยลิ ท่วงไพโรเจริญ
๒.๑๒ นายโกเมนทร์ กิตติวงศ์นุรักษ์	๒.๒๗ นายสิทธิโชค บรมสุขพนาคร
๒.๑๓ นางสาวมณี นาทีพิทักษ์ไพโร	
๒.๑๔ นายดวงเดือน เจริญสรรพคุณ	
๒.๑๕ นายหาญ ขวาลกิจไพบุลย์	

๓) ผลสำเร็จที่ได้จากการดำเนินงาน (เชิงคุณภาพ) ปลูกหญ้าแฝกพื้นที่จัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ บ้านแม่สะปึ่งเหนือ เกษตรกรที่ได้รับผลประโยชน์จำนวน ๒๗ ราย หญ้าแฝกที่ปลูกในพื้นที่ จำนวน ๑๘๐,๐๐๐ กล้า

ปลูกหญ้าแฝก

๑๕. ปัญหาอุปสรรค

๑) พื้นที่ก่อสร้างมีความลาดชันสูง การทำระบบอนุรักษ์วิธีกลอย่างเดียวไม่เหมาะสมกับพื้นที่ควรมีการใช้วิธีพืชร่วมด้วย เช่น แนวแฝก คันเศษซากพืช หรือ การปลูกแทนพืชปุ๋ยสดจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการป้องกันการชะล้างพังทลายได้-

๒) การทำการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำบางส่วนถูกทำลายทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ควรมีมาตรการสนับสนุนในการปรับปรุงบำรุงดิน เช่น การใช้พืชปุ๋ยสด หินฟอสเฟต และปุ๋ยอินทรีย์ต่อเนืองอย่างน้อย ๓ ปี

๑๖. ผู้รับผิดชอบโครงการ

๑) นายบุญมัน ฉัตรเท ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินแม่ฮ่องสอน

เบอร์โทรศัพท์ ๐๕๓ ๖๑๑๘๕๓ เบอร์โทรสาร ๐ ๕๓๖๑ ๓๐๑๔ Email:msno๑@ldd.go.th

๒) นายบุญชัย เลาว้าง ตำแหน่งนักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ

เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๐-๘๕๐๗๘๕๗ เบอร์โทรสาร ๐ ๕๓๖๑ ๓๐๑๔ Email: boonchaila@ldd.go.th